

Başvuru Numarası : 2024/2863
Toplantı Tarihi/Sayısı : 27.05.2025/60
Karar Numarası : 2025/311
Başvuran : T.D.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : Aksaray T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuranın, ağız ve diş sağlığıyla ilgili sorunlar yaşadığı, bulunduğu ceza infaz kurumunda diş tedavisi için gerekli işlemlerin yapılmadığı, sorunlarını anlatmak istediğinde hakaret ve küfürlere maruz kaldığı, tedavisine engel olduğu, sağlık hizmetinden yeterince yararlanamadığı, başvuru dilekçelerinin ilgili kurumlara ulaştırılmadığı, kötü muameleye maruz kaldığı bu sebeple psikolojisinin bozulduğu ve intihar girişiminde bulunduğu iddialarına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçesinde özetle:
- a. 3 aydan beri Aksaray T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda kaldığını,
 - b. Kuruma geldiğinden beri diş ağrıları yaşadığını, yemek yiyemediğini fakat kimsenin yardımcı olmadığını,
 - c. Sorununu anlatmak istediğinde ismini bilmediği bir memurun hakaret ve küfürlerine maruz kaldığını,
 - ç. 11/12/2024 tarihinde gittiği sağlık kurumunda 3 dişinin çekildiğini, tekrar randevu alacağı sırada görevli memurlar tarafından çekiştirilerek götürüldüğünü,
 - d. Randevu verilmeyerek diş tedavisinin engellendiğini,
 - e. Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi (CİMER)'e, Sağlık Bakanlığı'na ve İl Sağlık Müdürlüğü'ne şikayet dilekçesi verdiğini fakat dilekçelerine çıkış numarası verilmediğini,
 - f. Bu olaylar sebebiyle psikolojisinin bozulduğunu ve intihar girişiminde bulunduğunu iddia etmiştir.
3. Muhatap Aksaray T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü yazılı cevabında özetle:
- a. Başvuranın 3/10/2024 tarihinden itibaren hükümlü olarak Kurumda bulunduğunu,
 - b. 19/11/2024 tarihinde Aksaray Ağız ve Diş Sağlığı Merkezine sevkinin yapıldığını,
 - c. 26/11/2024 tarihinde muayene edilerek 11/12/2024 tarihine randevu verildiğini,
 - ç. 11/12/2024 tarihinde gerekli tedavilerinin yapılarak ilaçlarının temin edildiğini belirtmiştir.
4. Muhatap Kurumun yazılı görüşüne karşı başvuran cevap sunmamıştır.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. Türkiye Cumhuriyeti Anayasa'sının "Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı" başlıklı 17'nci maddesi şu şekildedir:

"Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir. Tıbbi zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamaz; rızası olmadan bilimsel ve tıbbi deneylere tabi tutulamaz. Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz."

6. Anayasa'nın "Sağlık hizmetleri ve çevrenin korunması" başlıklı 56'ncı maddesi şöyledir:

"Herkes, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir. Çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek Devletin ve vatandaşların ödevidir. Devlet, herkesin hayatını, beden ve ruh sağlığı içinde sürdürmesini sağlamak; insan ve madde gücünde tasarruf ve verimi artırarak, işbirliğini gerçekleştirmek amacıyla sağlık kuruluşlarını tek elden planlayıp hizmet vermesini düzenler. Devlet, bu görevini kamu ve özel kesimlerdeki sağlık ve sosyal kurumlarından yararlanarak, onları denetleyerek yerine getirir. Sağlık hizmetlerinin yaygın bir şekilde yerine getirilmesi için kanunla genel sağlık sigortası kurulabilir."

7. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun "Kurumun görevleri" başlıklı 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde: "Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek" Kurumun görev alanları arasında düzenlenmiştir.

8. 6701 sayılı Kanun'un "Başvurular" başlıklı 17'nci maddesinin birinci ve sekizinci fıkralarında, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği hükme bağlanmıştır.

9. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "Ön incelemenin yapılması" başlıklı 48'inci maddesinin birinci fıkrasının ilgili bölümü şöyledir:

"(1) Kuruma yapılan başvurular, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulur ve sonucunda; a) Kurumun görev alanına girip girmediği, (...) yönlerinden incelenir."

10. Mezkûr Yönetmelik'in "Karar türleri" başlıklı 65'inci maddesi şöyledir: "Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir."

11. Mezkûr Yönetmelik'in "Gerekçeli kabul edilmezlik kararı" başlıklı 67'nci maddesi şöyledir:

"(1) Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalinin kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurularda ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularda ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir."

"(2) Ön inceleme aşamasında incelenebilir bulunan ya da incelenebilirliği esasla birlikte incelenmesi ve araştırılması kararlaştırılan başvuruların 48'inci maddede belirtilen gerekli koşulları taşımadığının anlaşılması halinde de bu başvurularda ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir."

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

12. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

13. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır.

Başvuranın, dış tedavisinin engellendiği, kötü muameleyle maruz kaldığı iddialarına ilişkin olarak;

14. 13/10/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun "*Hükümlünün muayene ve tedavi istekleri*" başlıklı 71'inci maddesinin birinci fıkrası şöyledir: "(1) *Hükümlü, beden ve ruh sağlığının korunması, hastalıklarının tanısı için muayene ve tedavi olanaklarından, tıbbî araçlardan yararlanma hakkına sahiptir. Bunun için hükümlü öncelikle kurum revirinde, mümkün olmaması hâlinde Devlet veya üniversite hastanelerinin mahkûm koşullarında tedavi ettirilir.*"

15. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), mahpuslara yeterli tıbbi bakımın sağlanmamasının asgari eşiği aşan düzeyde kötü muamele oluşturabileceğini belirtmiştir (AİHM, Wenerski/Polonya, B. No: 44369/02, K.T: 20.01.2009, para. 58). Mahkeme, tıbbi bakımın eksik veya yetersiz olduğunun belirlenmesi hususunda bilirkişi raporu gibi delillere yeteri kadar atıfta bulunulmasını aramaktadır (AİHM, Krivolapov/Ukrayna, B. No: 5406/07, 2/10/2018, para. 76).

16. Kişinin fiziksel refahı ve kişiye sunulacak tıbbi koruma devletin pozitif yükümlülüklerindendir. Mahpusların özgürlüğünden alıkonulmanın doğasından kaynaklanan zorlukların dışında zorluk ve sıkıntı yaşamaması, insan onuruna uygun bir şekilde sağlıklarının korunması ve gereken tedavi hizmetlerine tam ve zamanında erişebilmesi gerekmektedir (AİHM, Kudla/Polonya, B. No: 30210/96, 26/10/2000, para. 94).

17. Ceza infaz kurumunda tutulan mahpuslar bakımından Anayasanın 17'nci maddesi devlete, kişilerin insan onuru ile bağdaşır koşullarda tutulmalarını sağlama ve infazın yöntemi ile infaz sürecindeki davranışların mahpusları ceza infaz kurumunda kalma dolayısıyla zorunlu olarak ortaya çıkan sıkıntı ve üzüntü seviyesinden daha fazla bir ıstıraba maruz bırakmama pozitif yükümlülüğünü yüklemektedir (Anayasa Mahkemesi [AYM], Mete Dursun, B. No: 2012/1195, 18/11/2015, para. 87).

18. Özgürlüğünden yoksun bırakılan kişilerin hasta olmaları durumunda devletin kontrolü altında tuttuğu bu kişilere gerekli tıbbi yardımı sağlama yükümlülüğü bulunmaktadır. Bu yükümlülüğün hiç veya gerektiği gibi yerine getirilmemesi sonucunda kişinin yaşamı veya vücut bütünlüğü bakımından tehlike arz eden acil bir duruma, ağır veya uzun süreli bir acı çekmesine sebebiyet verilmiş olması, belirtilen sonuçlar ortaya çıkmamakla birlikte kişinin tıbbi yardımdan mahrum kalmış olması nedeniyle yaşadığı stres, huzursuzluk veya aşağılanma hissinin - olayın kendine has koşulları çerçevesinde- insan haysiyeti ile bağdaşmayan muamele düzeyine ulaşacak ciddiyette olması hâlinde Anayasa'nın 17'nci maddesinin üçüncü fıkrasının ihlal edildiği kabul edilebilir. Bu kapsamdaki değerlendirmede kişinin özgürlüğünden yoksun bırakılmasına bağlı dezavantajlı konumunun da

dikkate alınması gerekir (AYM, Hayati Kaytan, B. No: 2014/19527, 16/11/2016, para. 44).

19. Başvuran, diş ağrıları nedeniyle yemek yiyemediğini fakat kimsenin yardımcı olmadığını, diş tedavisinin engellendiğini ve bu suretle kötü muameleye maruz kaldığını iddia etmiştir.

20. Muhatap Kurum, Başvuranın diş tedavisi için gerekli işlemlerin yapıldığını ve ilgili sağlık kuruluşlarına sevk edildiğini, tedavisi yapıldıktan sonra ilaçlarının temin edilerek kendisine teslim edildiğini belirtmiş ve tedaviye ilişkin evrakları sunmuştur.

21. Muhatap Kurum tarafından sunulan evraklar incelendiğinde, Başvuranın 19/11/2024 tarihinde Aksaray Eğitim ve Araştırma Hastanesi Diş Polikliniğine sevkini yapıldığı, 26/11/2024 tarihine randevu alınarak aynı gün muayene edildiği ve 11/12/2024 tarihine randevu verildiği, bu tarihte de tedavisinin yapılarak ilaçlarının temin edildiği, bilahare 10/1/2025 tarihinde bir dişine amalgam dolgu yapıldığı ve 6 ay sonra protez yapılabilceği notunun düşüldüğü tespit edilmiştir.

22. Yukarıda yer verilen mevzuat hükümleri ve konuya ilişkin içtihatlar çerçevesinde; başvuranın diş tedavisi için gerekli sevk işlemlerinin makul sürede yapılarak tedavisinin yaptırıldığı, ilaçlarının temin edildiği, tedavi sürecinin halen devam ettiği, bu kapsamda muhatap kuruma izafe edilebilecek herhangi bir ihmal veya gecikmenin söz konusu olmadığı, dolayısıyla başvuranın sağlık hizmetlerine erişimi bakımından kötü muamele yasağının ihlal edilmediği kanaatine varılmıştır.

Başvuranın ismini bilmediği bir memur tarafından kendisine küfür ve hakaret edildiği, dilekçelerinin işleme konulmadığı iddialarına ilişkin olarak;

23. Başvuran, Kuruma geldiğinden beri yaşadığı diş ağrılarıyla ilgili şikayetlerinden dolayı ismini bilmediği bir memurun hakaret ve küfürlerine maruz kaldığını, CİMER'e, Sağlık Bakanlığı'na ve İl Sağlık Müdürlüğü'ne şikayet dilekçesi verdiğini fakat dilekçelerine çıkış numarası verilmediğini iddia etmiştir.

24. Başvuran tarafından sunulan kayıt ve belgeler incelendiğinde, kendisine küfür ve hakaret edildiği, dilekçelerinin işleme konulmadığı iddialarının, soyut beyanlar dışında ispata yarar somut herhangi bir delile dayanmadığı anlaşıldığından kabul edilmez olduğu düşünülmektedir.

V. KARAR

A. Başvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAĞININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

27/5/2025 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŞ
Üye

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
Üye

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Üye

e-imzalıdır

Ünal SADE
Üye